

L'ESQUELLA

DE LA TORRATXA

BARCELONA, 16 D'AGOST DE 1912

Núm. 1755 ANY XXXIV

PERIODIC HUMORISTIC ILUSTRAT

10 centims Atrassats: 20

MENTRES ELS UNS SUEN...

—¡Vinga «pencar» dia y nit,
y qui sab, en aquesta hora,
què fan els del meu partit!

La farina y la civilisació

Heusaquí que'l cronista's proposava escriure quelcom de trascendental actualitat. Dubtava entre parlarvos d'en Paiva Couceiro, del soldat protestant, de l'homenatge d'encoratjament a l'ignasi Iglesias o dels articles que sobre filosofia d'*Orsiana* escriu un altre amic, en Didac Ruiz, en les planes de *La Publicidad*. Verament els temes eren temptadors, però ningú pot aturar la fatalitat y jo tinc que parlarvos de la farina y la civilisació.

La culpa es d'un amic fabricant. Un amic fabricant que us estimi no pot deixarvos ignorar per gaire temps els formidables enginys de la seva fàbrica. Y jo, après d'haver visitat una fàbrica, com après d'haver llegit un llibre de filosofia, resto meravellat de la sabiduria dels homes.

Altrament, amics meus, acabo de veure de quina manera se mol el blat en el sigle xx. La visió d'aqueix molí modern m'ha omplenat d'esglai y fora temeritat que intentés escriure sobre una altra materia.

¡Quina manera de complicar les feines y quina manera de matar la poesia! Ab una pedra y un cedas en tenien prou els nostres pares pera fabricarse la seva farina. Avui la mecànica ha convertit aqueixa operació en un embull de trentamil dimonis. El blat viatjant a través de tubos kilometers, xuclat per ventiladors, garbellat en caixes com vagons; passant per compartiments infinits, els quals un li treu la margassa, l'altre desenvilorda, l'altre l'espolsa, l'altre el respalla, l'altre l'atura, l'altre el llensa, l'altre el pesa, l'altre el rebot, fins caure sota la mola y més tard entre brunyits cilindres acerats, pera seguir viatjant dins mànigues de lona, ont sofreix noves depuracions inacabables.

Un sent llàstima d'aquell blat. Abans, desde'l sembrador al moliner, tenien ab ell miraments y respectes quasi liturgics. El segaven cantant, el batién cantant, el trituraven cantant y, ja convertit en farina, el passaven cantant.

El progrés và per feina. El progrés, que ha mort tantes coses, ha mort també els deliciosos molins rurals. Aqueix element decorador de paisatges, aqueixos bonics escenaris de contes y noveles, estan a les acaballes. Ja no cal vent ni aigua pera fer farina. La dinamo substituint la bassa, plena d'anecs, de creixems y verdor; la fressa uniforme de les corretges de transmissió, en lloc del picar graciós de la tramuja, sorollant la vall apacible; el tipic moliner, un poc lladre y un poc ironic, transformat en enginyer industrial de coll planxat y sabates xarolades; l'aigua escumejanta que flaira a pa calent y retorna a la riera per reguerons escondits, entre ombres y fullatges, substituïda pel gotejar de grasses lubricants; les eures de les parets y les falsilles dels teulats per filferros y xicres; el bramamor pels commutadors; els pardals per les rates, y el bon grinyolar de les carretes que arriben pel terratremol dels vagons: això es lo que's troba en les farineres actuals.

Poc a poc els pintors ja no sabran en què esmersar les seves pintures. Quan els arbres siguin arrengherats per les montanyes, que ja hi arribarem; quan la terra sigui llau-bada ab dinamita y el blat segat ab locomovil, y s'esgrani sense eres ni batadors, y no s'aixequin pellers vora les masies, y a dintre no hi cansonegin les dònes tot pastant, allavors caldrà fer quadros representant l'heroisme d'una corrent trifàsica o la voluntat en perill o el rubor de la quarta dimensió.

Ab tot havia tranzigit, fins ara. Admetia sense protestar que, per exemple, una agulla de cusir sigués fruit de la divisió del treball de mil homes; que una beta's teixís esmersant el calcul integral; que un botó posés en joc, pera arribar a esser botó, la enorme energia de palanques, taladradors, prempses y engranatges de totes menes; però no puc resistir ab calma que'l nostre pa de cada dia sigui el resultat d'una equació algebraica.

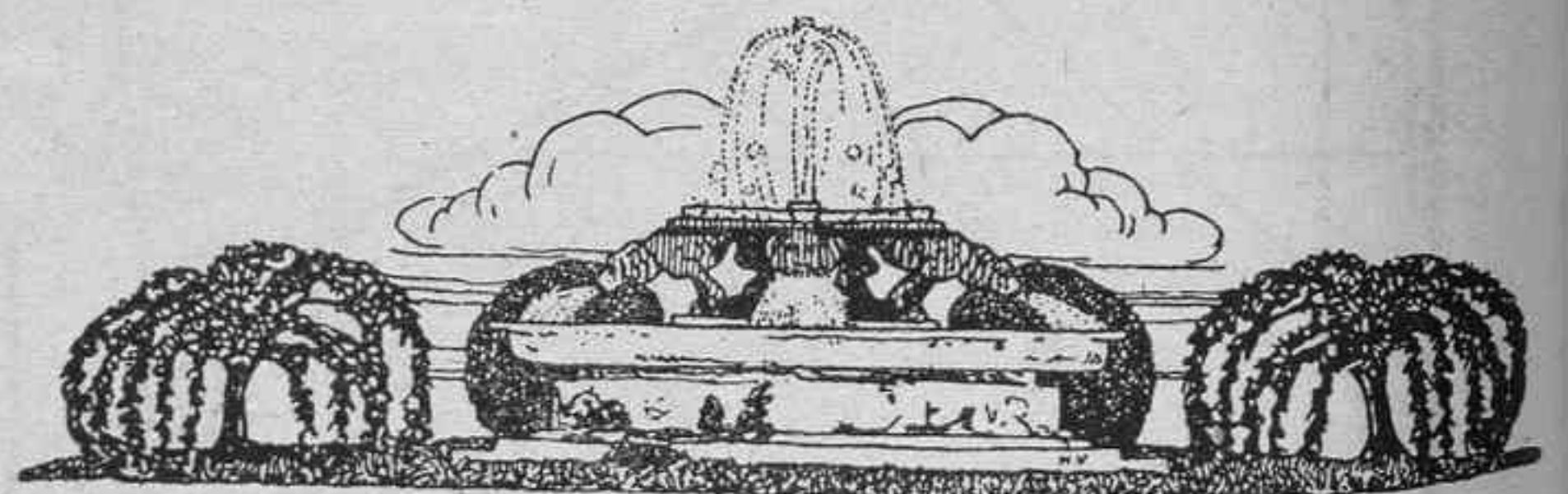
Hi hà coses que tenen santetat. La farina purificada per la mà d'una dòna'm sembla més pura. La química no li trobaria, però la meva ilusió sí. La ilusió es l'única veritat dels poetes. El pa que pasta l'esposa té la sabrositat de l'amor y del sacrifici. El blat crescut ab nostres suors, trepitjat per nostres animals domestics, aconduït a la mola ab la custodia dels nostres fills, que'l veuen moldre y se l'entornen festosament—l'anar a molí era una festa;—passat en les vetlles melengioses, com qui bressa un infant; cuit en nostre forn, ab la llenya del bosc; sentintlo flairar, cruixir y esberlarse en la taula bugadejada: això era lo aconortador.

Ara es més blanc, certament; més sabrós, no ho sé. L'industria el blanqueja, però'l comerciant hi posa guix. Entre tant, en les torrenteres, els classics molins s'hi enrunen. No són ja llocs hospitalaris. No us hi espera la clàssica molinera de brassos fermes y cabells nevats; no us hi conviden a menjar pomes del ciri, ni a beure resolis. Les terrenyines han invadit les moles, la molsa y el llot omplen la bassa, a l'entrada no hi hà sacs y la desolació hi regna.

Si voleu saber el per què de tot això, veniu al pla de Girona. Prop l'estació de M. Z. A. trobareu un gran edifici, ab tot l'aspecte d'un poderós establiment industrial. Es un molí ab oficines, caixa, màquina d'escriure, tenedor de llibres, dotat de tots els aparells moderns, anglesos y suïssos. Si el deixaven fer, moldria el blat de mitja Catalunya.

Pera consol nostre, allí encara hi impera un home d'aspecte bondadós, amable y franc, sapat y ben català; recorda encara el tipo del nostre moliner de montanya; però'l seu fill es ja el perfecte moliner de l'avenir. ¡Un moliner que sab l'anglès, que planeja admirablement instalacions industrials, que usa lentes y practica els esports!

P. BERTRANA

ALES DE PALLA

Acabo de firarme.

M'he comprat un sombrero de palla. El que tenia era molt torrat y no podia acabar decentment la temporada.

L'he demanat de moda, ben de moda, y m'han recomanat l'ultim figurí (?) un barretas de palla que'l venedor m'assegura que es de durada, de palla fina, de copa regular, molt elegant, molt *chic*...

A mi m'ha semblat molt gros... Unes ales, ¡quines ales valga'm Sant Lluch... sombrero! Vist de lluny, sembla un monoplà; si te'l mires de la vora... de la vora no's por mirar, perquè les immenses ales no deixen apropart'hi.

¡Vaia un radi y vaia una circumferencia! Això no es un barret ab ales; són unes ales ab barret. ¿Sabeu els classicos barrets dels picadors de toros?... Doncs, sembla com si els heralds de la moda masculina haguessin pres norma de aquells, sinó que'l planejador del model devia equivocar-se de mida y, en lloc d'acabar la prenda del cap de l'*Agujetas*, va pendre'l tamany del redondel de la plassa.

Mireuse'l: tot són ales. Si cau un test d'un quart pis, no'l veuré pas baixar fins que'l tingui arran de nas.

El barret d'ales amples tindrà les seves ventatges, no obstant. Quan vegi venir de lluny algun dels molts amics

antipatics que tot sovint me claven llaunes al mitg del carrer, donant una petita inclinació al reverber giratori podré lliurarme del saludo y de l'odiosa escomesa.

Benvingut sia, doncs, el sombrero de moda.

Peró, ¡quines ales, bon Déu!... ¡Si n'hi entra, de palla, en aquesta immensa espiral d'espaiosa volada! No se'n cruspeix pas tanta, en un mes, una somera.

Quan serà vell, el meu barret nou, no podrà pas anar a morir dalt d'un paller, com el cèlebre barret de l'auca. El paller se veuria tant petit al costat seu, tan poca-palla, que'n sentiria una gran enveja.

Fins el sombrero's ressent, avui, del mal de l'època. Com l'art, com la ciencia, com la literatura, com la política: tot es palla.

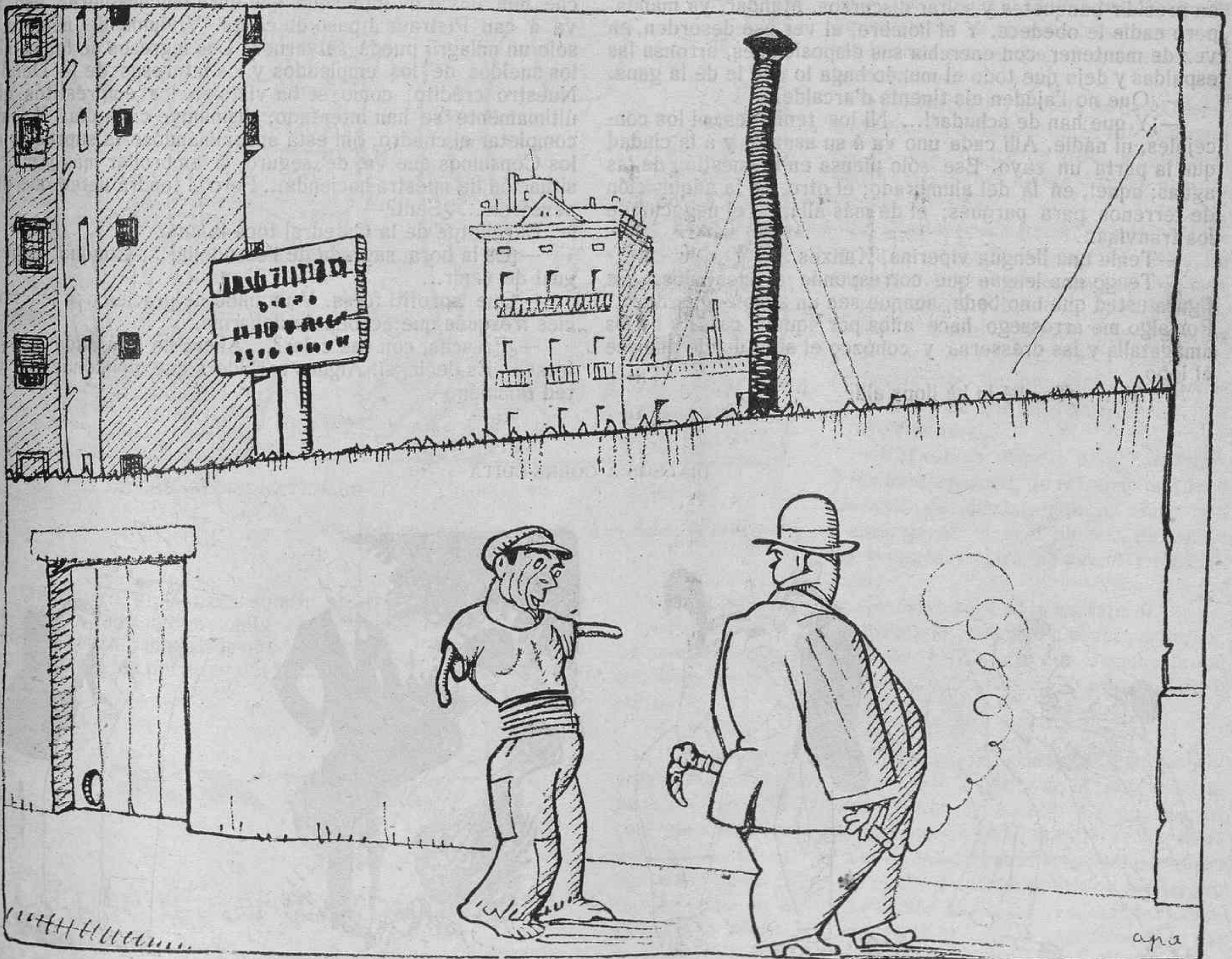
Y menos mal que fos palla amunt, copa enlaire, però es palla extensiva, de radi infinit; palla d'ales incommensurables...

Desde ara seré orgullós, presumit, ambiciós, egòlatra, imperialista.

Y, si algú'm pregunta per què m'he tornat aixís, li respondré:

—Ja veuras, noi... El sombrero m'ha donat ales.

PEPIS

DE VEGADES VAL MÉS UN BON CONSELL...

—No podeu treballar..., no podeu treballar.. ¡Poseushi glicerina, que no hi hà res millor, pera les mans tallades!

De can Garlanda

—¡Xanxes, incomparable Xanxes!...—

Feia lo menos tres mesos que no havia tingut el gust de veure al simpatic guardia municipal. Calculi's, doncs, l'entusiasme ab que al trobarlo me li he tirat materialment al damunt, desitjós d'escoltar les seves revelacions, si alguns cops indiscretos, sempre empapades de bon sentit y sana filosofia.

—Digueu, Xanxes, digueu, ¿còm van els assumptes de la Casa Gran?—

El guardia, que té tantes ganes d'enraonar com jo de sentirlo, no s'ho fa preguntar dugues vegades.

—¡Cómo quiere usted que vayan! Pichor que nunca. Aquello es un sac de chemecs espatllat, que cuantos más esfuerzos se hacen para adobarlo, más chemecs fa y más malament sona.

—¿Y doncs, aquest arcalde?

—¿Sostres?... Yo no sé de dónde le habrá venido á ese buen señor la fama de listo que tiene. Si no fuese Roig y Bergadá, que de vez en cuando le da prudentes consejos, ya habría tenido que dimitir dos o tres docenas de veces.

—¿Es dir que no serveix?

—¡Ni los miles!... Necesitábamos un cheneral y don Joaquín nos ha resultado un ranhero. Toda su actividad se va en presidir banquetes y soltar discursos. Mandar, ya manda, pero nadie le obedece. Y el hombre, al ver ese desorden, en vez de mantener con enerchia sus disposiciones, arronsa las espaldas y deja que todo el mundo haga lo que le dé la gana.

—¿Que no l'ajuden els tinents d'arcaldé?

—¡Y que han de achudar!... Ni los tenientes, ni los concejales, ni nadie. Allí cada uno va á su asunto, y á la ciudad que la parta un rayo. Ese sólo piensa en la cuestión de las aguas; aquel, en la del alumbrado; el otro, en la adquisición de terrenos para parques; el de más allá, en el negocio de los tranvías...

—Teniu una llengua viperina, Xanxes...

—Tengo una lengua que corresponde a unos ojos. ¿Se figura usted que uno bada, aunque sea un simple guardia?... Por algo me arrossego hace años por aquella casa, y sé los amagatalls y las dresseras y conozco el sitio donde duerme el lobo.

—¡Ah!... ¿També hi hà llops allí?

—Lobos y zorras y lagartos y toda clase de alimañas. —Jo'm creia, veient la cara que fan alguns personatges del Municipi, que lo que en realitat hi ha avui a la Casa Gran es desilusión, apatía, una epidemia de «tant-se-me'n-dona» que ho encalla y ho impossibilita tot.

—Ca!... Mal humor sí que lo hay, pero ¿apatía... para ciertos asuntos?...

—¿Y de què ve aquet mal humor?

—¿Eso no sabe usted?... «Casa sin harina»... De la falta de dinero. En la caja municipal no hay una peseta. Y lo peor es que el chep del déficit, ya de antiguo muy grande, va adquiriendo de hora en hora proporciones tan espantosas, que pronto la pobre Barcelona no podrá con él.

—¿Còm s'hi ha arribat en aquesta situació?

—¿Cómo?... Pues gastando sin ton ni son en cosas superfluas, llenando las oficinas municipales de lechions de empleados que cobran y no hacen nada, contratando empréstitos y más empréstitos y metiéndonos en negocios como el de la Reforma, que es uno de los líos más formidables que han visto los siglos y del cual vamos á salir sin Reforma, sin dinero y con un trozo de túnel que nadie sabe que utilidad puede tener.

—¡Bonica perspectiva!...

—Bonita ó no bonita, ya puede usted pucharhi de peus. Si sobre el terrat de la Casa de la Ciudad no cae cualquier noche una lluvia de alfonsinas que dure muchas horas, eso se va á can Pistras á paso de carga. Vivimos de milagro y sólo un milagro puede salvarnos. Los ingresos se los comen los sueldos de los empleados y los intereses de la Deuda. Nuestro crédito, como se ha visto en los empréstitos que últimamente se han intentado, disminuye cada día. Y para completar el cuadro, ahí está aproximándose la supresión de los Consumos que va, de seguro, á embrollar más y más la situación de nuestra hacienda... Pero... tendrá usted que dispensarme... ¿Sent?—

El rellotge de la Catedral toca la una.

—¡Es la hora sagrada de l'escudella!... Conque, si tiene gust de venir...

—Que aprofiti forsa. Y un milió de gracias per les noticies fresques que acabeu de donarme.

—¿Frescas, con ese calor?... Ahora no hay nada que sea fresco. Es decir, sí. Algunos rechidors que yo conozco y usted también.—

DIALEGS A CORRE-CUITA

—Bé, ¿que'm vols saldar el compte, sí o no?

—Ja't tinc dit que jo ho vull tot nou y que de saldós no n'admeto.

—Ja veig que't falta pit pera abandonar la dona...

—Sí, noia... Me'n podries deixar un.

—¿Eh, els turcs, quin modo de ballar, ab els terratremols?

—¡Y tal! Devia semblar que havien agafat la turca.

—¿Encara no està, això?

—Oh, filla... El cordar es més entretingut que'l vice-versa.

EL MES DE LES «FLORS NATURALS»

—¿Y d'això'n diuen l'Agost?... ¡Si això es un Maig que enamora!

Dient això, en Xanxes somriu ab aire maliciós y, fentme un saludo, mitg militar, mitg civil, s'allunya pas a pas, ab aquella senzilla magestat que tant prestigi li ha donat entre les criades y les porteres del barri.

MATIAS BONAFÉ

Lo que diu el doctor Antich

S'ha parlat d'una dissidència nascuda en el sí dels radicals descontents del lerroxisme.

S'ha citat, ab tal motiu, el nom del doctor Antich, pintantlo com a capítost del nou grupo radical, y com a inspirador, ade-

més, del periodíc *El Pueblo*, en vigílies de sortir.

En pocs dies s'ha extès la versió entre els nombrosos barcelonins que's capfiquen en aquestes coses de la política. D'aquí que, enduts pel desitg d'esbrinar lo que en la dita pugués haverhi de cert, decidísim nosaltres visitar pel nostre compte al propi doctor Antich, en el seu despaig del carrer de Pelai, número 7.

Deferent y amable ab L'ESQUELLA, respongué el senyor Antich a les nostres preguntes fentnos saber que lo de la disconformitat ab en Lladó es un certesa, com ho es, igualment, lo de la publicació d'*El Pueblo*, proxim a veure la llum pública.

—Entre el senyor Lladó y un servidor de vostès—ens ha dit el doctor Antich—s'ha obert un abim difícil de salvar. Fins aquí, haviem marxat, els dos, en perfecte acord. Un mutu desitg de treballar pera l'adveniment de la República radical ens unia y encoratjava. Malhauradament, una ombra crudel ha vingut a interposarse entre la bona amistat que, l'un a l'altre, ens hem professat sempre...

—Ha corregut l'especie de que's disposava vostè a colaborar en *El Intransigente*; de que, dintre de poc, aixamplaria aquet diari la seva esfera d'acció—obgectàrem a l'Antich.

—D'aquí, precisament, ha nascut la diferencia—contestà, amatent, el nostre interlocutor.—Teniem convingut, en Lladó y jo, empendre una campanya política, seriosa y decisiva, quals linies generals estaven ja acordades. Havia d'esser, *El Intransigente*, l'orgue oficial del poderosíssim partit que anavem a crear.

—¿Y doncs?...

—Tot estava dispost pera comensar, y res hauria succeït, de refrenar en Lladó l'esperit de domini, aquest afany seu d'absorció, ab el qual no puc, de cap de les maneres, mostrarme poc ni molt conforme.

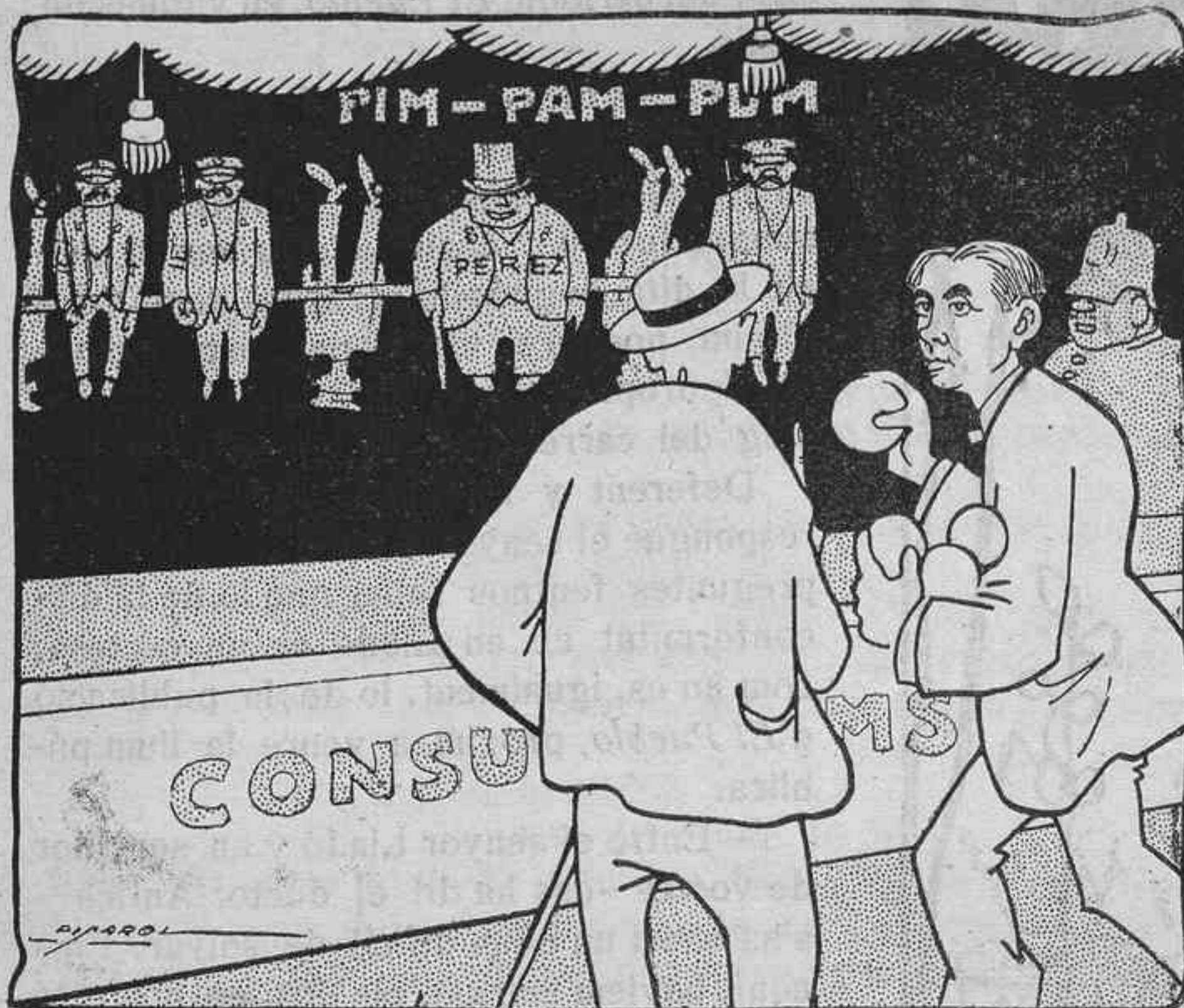
—¿Pretenia, tal volta, quedarse pera ell la quefatura?

—No hi hauria hagut discussió, respecte d'aquet particular. La nostra ruptura de relacions (y això es lo que demano fassin constar) obeeix a quelcom més greu que a simples motius d'ordre polític.

—¿Què diu?

—Lo que acaba de sentir. Diguin en L'ESQUELLA que sobrevingué el meu disgust ab en Lladó al parlar de la reorganización de la redacció d'*El Intransigente*. Que entre els dos anà tot com una seda, fins al moment precís de tractar del criteri taurí del diari. En Lladó, que s'havia mostrat amable y condescendent al debat ab mi diferents punts de vista politics y socials, va manifestarse en aquet particular *bombista* irreductible. Coneguda es de tothom la meva fè an el *Gallito*, que coloco per damunt de les meves afeccions. Ni ell volgué cedir, ni era cosa de que dongués jo el bras a torcer. Excuso dirli que'ns separàrem fonament distanciats.

—¿Y després?

DE LA CASA GRAN

—¿Per què no tira an aquell gros del mitg, que fa més blanc?
—¡Cà! No m'embolico. Aquell el tenen fermat, y encara que'l toqués no's tombaria.

—Han intervingut en la qüestió bons amics d'un y altre; han jugat en el plet poderoses influències, però tot ha sigut en và. Pot dirse que ha comensat entre els dos una guerra a mort. La hostilitat implacable, de que parlava en Maura... ¿Qui pot dir com la cosa acabarà?

**

Notàrem, en els ulls de l'Antich, una expressió d'infinita tristesa. La seva paraula facil, abundanta, sortia, ara, dels seus llavis ab mil penes y treballs...

Creguérem de raó no insistir sobre un tema tan delicat y ens despedírem d'ell després de remerciarli l'atenció tinguda ab L'ESQUELLA, atenció que'ns permet a nosaltres esser els primers en donar a conèixer al public els motius que, al dir dels diaris, separen al doctor Antich del batallador regidor senyor Lladó y Vallès.

BLET

GLOSARI

L'ILLA DE LA CALMA

VI

ELS GATS

Però els veritables habitants dels carrers estrets de Palma, els amos y els senyors, són els gats.

El gat estima la solitud. No es bestiola aimant del bullici. Uns animalons tan retrats y uns subjectes que'l

—¿Ho veu, Pubilla, com treballem pera vostè?... Ara acabem de comprar el «Ninot» per un milió y pico de pessetes.
—¿El «Ninot»?... ¡Ai, fill, si de ninots me'n sobren!

seu estament es parlar poc y fer el seu fet, per força an aquets carrerons s'hi han de trobar com a casa seva.

El gat del carreró de nobles ho sab tant que es a casa seva, que aixís com els gats d'altres bandes els hi agrada viure arropits a la vora del braseret o damunt d'una calaixera al mitg de dos florers de paper y no estan per anar a tranzitar, els de Palma van pel carrer ab un aplom y una confiança que's veu que saben lo que trepitgen.

¡Res de gateres ni gatones pera aquets companys de solitud! No volen eixir d'amagat. Saben tant el servei que fan an aquestes cases desmantelades, ont les rates, a no esser per ells, no deixarien ni un pergami, ni un escut, sense rosegar, que han agafat la vanitat d'uns majordoms administradors que guarden les cases paternals perquè no hi entri l'hipoteca, y volen anar sols pel carrer pera vigilar les seves finques.

Asseguts a les porteries, grassos y lluents com canonges, quan entra algú an el ample portal se'l miren de cap a peus, com si li demanessin la cèdula, y ni's dignen girar la cara. Saben que si un els trepitgés, trepitjaria tot el barri y intervindrien missers y el marrameu se sentiria en el mateix tribunal suprem, y no mouen ni una orella, y no fan ni un acatament, ficsos sempre y capdellats com un capitell de la casa.

Aixís que estan cansats de seure se renten les potes ab la llengua, lo mateix que si's possessin guants, y solemnials, serios, estirats, com si anessin a fer visita, se'ls veu passar damunt de les lloses. Si el gat del sabater els saluda (un gat blanc que s'ha anat destenyint), ni's dignen mirar lo y van avant; si senten cridar una falsia, alsen el cap pera mirarla, y la claror blava del cel, que entra per dalt de les barbicanes com una llenca de blavor, els hi enriqueix les nines dels ulls; si estan cansats,

s'aturen un ric al mitg del carrer, com a casa seva; si entra una tira de sol, s'hi estarrufen y s'hi pentinen; si passa una altre gat, se'l miren y, si no es del seu bras, no el saluden. Van de dret a la catedral, ont hi hà un gat company que'ls espera, un gat de sèu, un gat gotic, un gat que sab tots els recons de les capelles y dels altars y que'l surt a rebre a la porta.

Els dos gats quasi no se saluden ni's diuen res, perquè ja s'ho han dit tot. ¡Passen tan poques novetats an aquets barris de quietut! ¡Hi han tan poques coses pera contar an aquets casals mitg somorts, ont no hi hà altre remor que'l del corc, o una finestra que cruixeix, o una viga que s'esquerda! ¡Es tan freda la vida de gat, an aquets palaus de la calma. No's diuen res, però s'entenen y estimen les mateixes coses! Estimen les golfes, y els altars, y els retaules vells, y els cadiratges, perquè saben que crien rates; estimen els pergamins, perquè fan flaire de velluria; estimen les cuines immenses y refectoris grandiosos, perquè sempre hi queden recons de la vianda que sobra, y estimen els mateixos amos, perquè, com an ells, els plau lo ranci y estimen les mateixes coses.

El gat de sèu se queda a la sèu y el gat de nobles se n'entorna a casa. Com a l'anada, no saluda, no's grata, no's descompon. Si passa una gata modesta, se la mira, si ella no el veu, y baixa els ulls, si es ella la que mira; si passa un home ric, s'hi frega, y si passa un pobre, s'allunya; a cada portal mira a dintre, pera dir «Bona nit tinga» al gat pairal, y aixís que les altes campanes eriden la gent a oració, entra a la sala del seu palau y s'arropeix allí, en un banc, mentres els criats de la casa se posen a resar el rosari.

D'allí no's mou fins l'endemà. No surt de nits, té bona conducta. Pren racolata, si n'hi donen. Estudiaria llatí, si els seus amos n'hi ensenyessin; se casaria, quan fos hora, ab una gata del seu bras; però tot això ho faria a l'estiu... Mes ve el Janer, el ditxós Janer, mes de l'amor y de les gateries, y aquella bestia reposada, que no ha tingut altre company que'l gat de la catedral, que no s'ha mogut del carrer, que no ha freqüentat res il·lícit; sentint la forsa del fret que li electrissa la pell, se'n puja dalt de les teulades, y la primera gata que troba, aixís que veu sortir la lluna, me l'abrassa y me l'amanyaga, y es que les gates, ab lluna, totes semblen de bona casa.

AL PRIMER «ENCUENTRO»

—Jo'm dic Lluïseta y aquesta, la meua amiga, se diu Maria.
—Doncs, no'n vull de tè; prefereixo una mica de Maria-Lluïsa.

Però després baixa, y quietament s'entorna a veure el seu company y li explica el pas de la teulada.

El company l'absolt, dientli que'ls pecats ab lluna no compten, quan la gata nó es d'aquell barri... y ab aquella absolució se'n entorna a dormir a la porta, y en la calma dels jorns de sol, si el gat pobre li parlés d'ella, diria que no la coneix, y abaixaria els ulls, beatífic, mentres se lleparia el bigoti.

XARAU

Tots "guinyoleros"

Mil cops s'ha alabat en els nostres comedians l'instint d'imitació, en la majoria d'ells extensament desenrotllat.

Encara que les més de les vegades no correspongui l'exit a l'intenció, els perdona el public, que sab no poden ferse impossibles, y que en el teatre, com en tot, la bona voluntat es lo que basta...

Incapassos pera inventar res, s'accontenten els comics ab seguir les modes... quan aquestes són ja deixades de compte a tot arreu. El teatre fineix a Catalunya, per manca d'actors, principalment. Difícilment trobariem entre els actuals artistes teatrals a dues o tres personalitats ab prou credit davant del public pera dur, per sí soles, ab el seu treball únicament, tres pessetes a la taquilla. D'això pogueren alabarse, no fa gaire, les Mena, Abella, Parreño, Mirambell, els Fontova, Riutort, Bonaplata, Soler, Isern, Goula, Pinós, Capdevila, etz., etz.

Pera conjurar la crisis que'ls consum, enfront del desgavell y la confusió a que'ns ha conduit l'excés de primeres figures y la florida d'eminencies que cada dia veiem sortir, res troben millor els nostres actors que dedicar les seves aptituds a tasques exòtiques, quan tanta feina tenen a entendre lo de casa.

Tal ha passat ab la vinguda d'en Sainatti, que ha deixat a Barcelona un exercit de deixebles y ridicols imitadors, que farien riure, si més aviat no fessin llàstima.

El guinyol està a l'ordre del dia. Quan escrivim aquestes ratlles, una companyia *guinyolesca's* prepara pera comensar a l'«Espanol».

Al «Circo Barcelonés» fa dies n'hi treballa una altra, dirigida per dos primers actors (?) molt coneguts a casa seva, y que's diuen, si mal no recordem, Santacana y Manta.

No sabem com anirà el *tinglado* de l'«Espanyol». Les obres que hem vist al «Circo Barcelonés» acusen una pobra direcció y una interpretació deficientíssima.

Un guinyol bastant guinyat.

X.

UN «MATCH» DE CANSONETISTES

La nota de la setmana, en el ram de distraccions, que es un ram que a Barcelona a l'estiu se panseix molt, ha sigut el desafió, que al «Novetats» tingué lloc, de la bella *Fornarina* y la bella *Nitta-Jo*.

Dos o tres mil entusiastes del cuplet picant y airós se juntaren, el divendres, en espera d'emocions. Y, la vritat sia dita, hi hagué gran espectació. Sortí l'una, va obrí el llavi; l'altra va fê el mateix joc, y aviat aquella cassola tan plena d'espectadors... bullia... sí, sí, bullia com quan està a punt l'arròs. Els partidaris de l'una no cedien poc ni molt; els partidaris de l'altra no arronsaven... ni els mitjons. Fornarinians y Nittistes no s'entenien de brocs; allò no semblava un public: semblava una olla de cols. Grans exclamacions, aplausos,

oles, crits, rialles y plors... ¡Un xivarri, reina santa, com si s'ensorrés el món!

Pero en Pascual, de *La Publi*, que es un critic de mistó y es una persona entesa en materia de cançons, de gestes y pantorrilles, sortí l'endemà ab un *trò*, posant ab gran parsimonia les coses en el seu lloc; concedint a cada una de les artistes els dons especials que manifesten, les gracies *que Dios les dió*, que no tenen comparansa, y dient que, en justicia, es molt aventurat el dir quina d'elles es la superior.

Jo, com que sé, ja fa dies, que en Pascual es un xicot (!) d'experiencia y de criteri y ab un paladar *ad hoc* per' jutjá a la *Fornarina* y a la *Nitta*, sens passió, m'atinc en tot al judici que ha fet aquet bon senyor, y exclamo plè d'entusiasme: —¿Una y altra tenen, doncs, qualitats, belleses, merits?... «¡Que me las traigan las dos!».

Del jardí dels humoristes

LA VIUDA

En Jacob, en Lévi, l'Abraham y l'Isaac, quatre bons amics jueus, estaven fent la «manilla» en el petit cafè del barri ont tenien la costum de reunir-se.

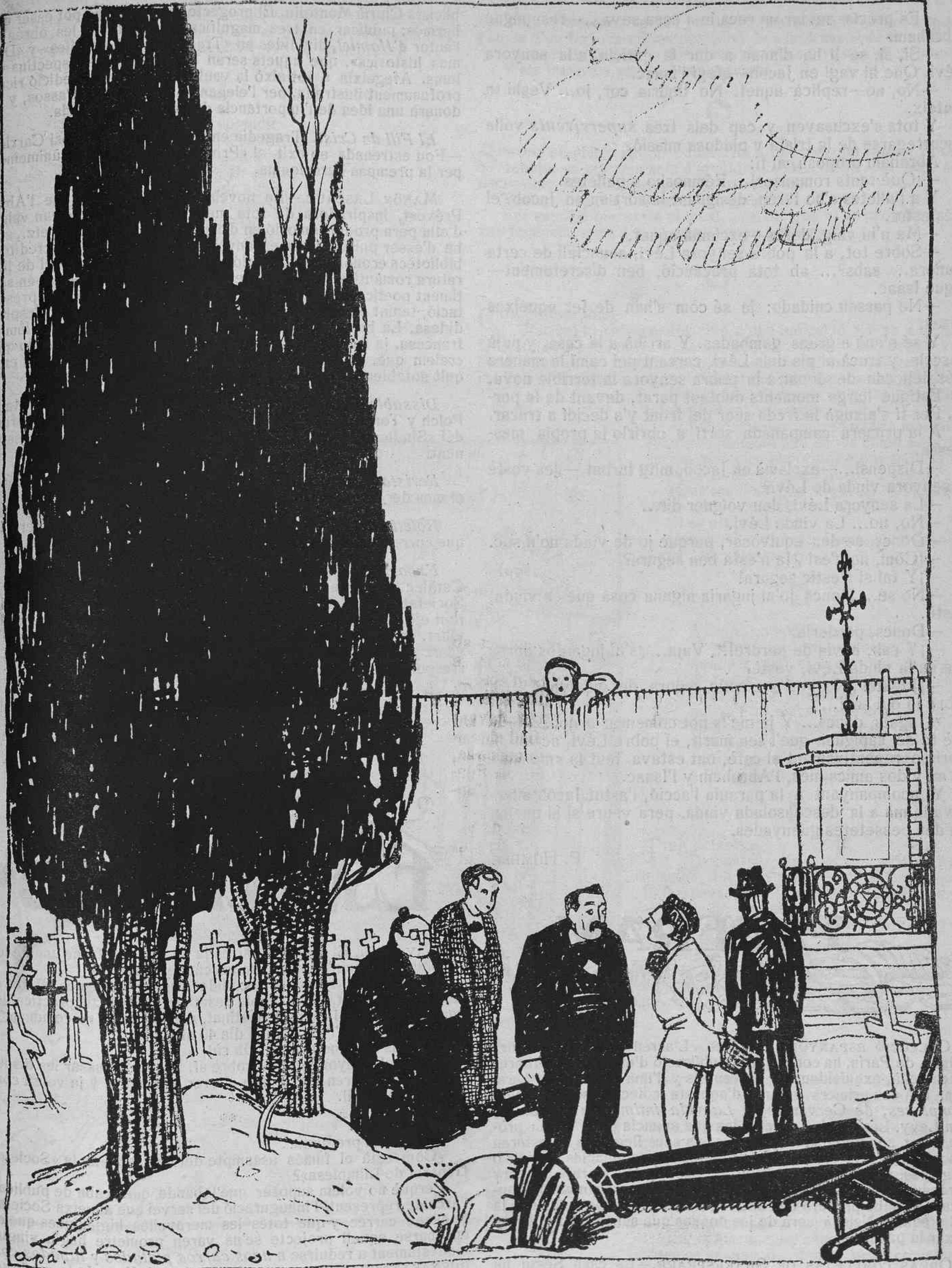
La darrera partida d'aquella tarda era interessant de debò. Els quatre companys tiraven tots a arreplegar trumfos, a matar y a guanyar *pedres*, ab la mateixa astucia y la mateixa habilitat.

De prompte, un d'ells, el més vell, en Lévi, caigué a terra en rodó. Acabava de sofrir un atac de feridura al cor.

En Jacob, l'Abraham y l'Isaac, s'esforsaren en reanimar-lo. ¡Tot inutil! El pobre Lévi era ja cadavre; mort com tots els morts. La seva ànima havia entrat en els dominis de Jehovà.

—Y ara... ¿què fem?—preguntà Isaac tot espantat.

LES GERARQUIES

-Devia patir molt, el pobre, y devia esser un espectacle horrible veure'l sota les rodes del tren...
-¡Pshè!... No molt... Era un ferrocarril secundari.

—Es precis enviar un recado a casa seva...—respongué Abraham.

—Sí, sí, se li ha d'anar a dur la noticia, a la senyora Lévi. Que hi vagi en Jacob—afegí l'Isaac.

—No, no—replicà aquet. No tindria cor, jo... Veshi tu mateix.

Y tots s'excusaven y cap dels tres *supervivents* volia encarregar-se de la trista y piadosa missió.

Abraham proposà, al fi:

—¡Què tants romansos!... Fémnocho a palletes.

Y a palletes s'ho feren, designant la sort an en Jacob, el més astut.

—Me n'hi vaig, doncs—exclamà aquet.

—Sobre tot, a la pobra senyora Lévi, anunciàli de certa manera... sabs?... ab tota precaució, ben discretament—digué Isaac.

—No passeu cuidado: ja sé còm s'han de fer aqueixes coses.

Y se n'anà a grans gambades. Y arribà a la casa, y pujà l'escala, y trucà al pis dels Lévi, cercant pel camí la manera més delicada de donar a la pobra senyora la terrible nova.

Estigué llargs moments dubtant parat, davant de la porta. Per fi s'aixugà la freda suor del front y's decidí a trucar.

A la primera campanada sortí a obrir-lo la propia mestressa.

—Dispensi...—exclamà en Jacob, mitg turbat,—¿es vostè la senyora viuda de Lévi?

—La senyora Lévi, deu volguer dir...

—No, no... La viuda Lévi.

—Doncs, se deu equivocar, perquè jo de viuda no'n soc.

—¡Còm, no n'es! ¡Ja n'està ben segura?

—¡Y tal si n'estic segura!

—No sé... Doncs jo'm jugaria alguna cosa que es viuda, vostè.

—Doncs, perderia.

—¡Y cah, havia de perdre!... Vaja... ¿s'hi juga dos duros que es la viuda Lévi, vostè?

—¡Jugats! ¡No veu que estic segura de guanyar?... ¡Si sabré jo qui soc!...

—Jugats, doncs... Y ja me'ls pot comensar a donar, perquè té de sapiguer que'l seu marit, el pobre Lévi, acaba de morir-se repentinament al cafè, ont estava fent la «manilla» ab mi y dos amics més, l'Abraham y l'Isaac...

Y, acompanyant a la paraula l'acció, l'astut Jacob allargava la mà a la desconsolada viuda, pera veure si hi queien les deü pessetetes guanyades.

P. HUMBLE

COLECCIÓ ESPANYOLA NELSON.—L'acreditada casa editora Nelson, de París, ha comensat la publicació d'una serie de llibres en castellà, exquisidament presentats y d'una sorprenent baratura. Els dos primers volums d'aquesta colecció són *Novelas ejemplares*, de Cervantes, y *La vida íntima de Napoleón*, d'en Levy. Les citades obres y les que anuncia pera editar pròximament, són de bona literatura, y els seus llegidors no estaran exposats a correr el perill de trobar-se ab tendències socials o religioses, ni ab pàgines pornogràfiques. En Pío Baroja, l'Henry Bordeaux, Santa Teresa y en Claudi Tillier, seguiran als dos publicats. També prepara una antologia de poetes. De modo que la biblioteka Nelson serà de les poques que saben triar el gra y deixar la palla.

OBRAS COMPLETAS DE SHAKESPEARE.—La casa Seguí ha comensat el repartiment, per entregues, de les obres del genial Shakespeare, traduïdes directament de l'anglès per l'erudit pu-

blicista Ciprià Montoliu. El projecte de l'editor no pot esser més hermós: publicar en tres magnífics volums totes les obres de l'autor d'*Hamlet*, dividides en «Tragedies», «Comedies» y «Dramas históricos», que aquets seran els títols dels respectius volums. Afegeixin a tot això la ventatja d'esser una edició rica y profusament il·lustrada, per l'elegant artista senyor Passos, y els donarà una idea de l'importància de l'empresa literaria.

El Fill de Crist. Tragedia en un acte, per Ambrosi Carrión. —Fou estrenada ab exit al «Principal» y alabada unànimement per la premsa barcelonina.

MANÓN LESCAUT.—La novela *Manón Lescaut*, de l'Abate Prévost, inspiradora de tota mena d'artistes que s'han valgut d'ella pera produir emoció en drames, quadros, òperes, etz., acaba d'esser publicada en espanyol, formant part de l'acreditada biblioteca econòmica «Colección Diamante». Es un model de literatura romàntica, y pocs llibres l'aventatgen en interès y en sentiment poetic. La traducció ens ha semblat perfecta, y la presentació, tenint en compte la baratura del preu, exuberant d'esplendidesa. La bonica coberta, reproducció d'una hermosa làmina francesa, ja val els dos ralets que costa el volum. Per tot lo qual creiem que, ab aquesta xamosa *Manón*, la «Diamante» ha enriquit notablement el seu repertori d'obres.

Dissabte de Gloria. Comedia en un acte, original de Manel Folch y Torres.—A l'estrenarse, a les darrerries de la temporada del «Sindicat», ja varem donarne l'opinió en la secció corresponent.

Revista Vegetariana.—Hem rebut el número corresponent al mes de Juliol.

Boletín del Museo Social.—Tenim a la vista el número 15, que correspon al Juny.

Exposición General de Estudios Lunares.—Ha aparegut el Catàlec d'aquesta Exposició, ab tan brillant èxit celebrada per la Societat Astronòmica de Barcelona en la nostra Universitat, durant els passats mesos de Maig y Juny. El catàlec, sumament detallat, conté nombroses y interessantíssimes il·lustracions tirades apart y constitueix el número 21 del *Boletín* de la S. A. de B. corresponent als mesos de Juny y Juliol de 1912.

SEPT SCIENCIES

ESQUELLOTS

ENDAVANT!... El senyor Sostres ja ha tornat a ferne una de les seves. ¡Y quin' una, per la gracia de Deu!

El seu bando sobre la recullida d'escombraries es, ab tot el respecte sigui dit, un veritable desatino, absurde, impracticable, gens meditat, mal escrit y destinat, per lo tant, a no comensar a regir el dia 20, ni'l dia 30, ni'l dia 40 ni mai.

¿Que'ns equivoquem?... ¡Oh cà!

Posis el senyor Sostres sobre sí, torni a repassar les disposicions que figuren en el seu darrer engendro, y ja veurà com l'equivocat es ell.

**

Y ara, una pregunta:

¿Còm està el famós assumpte del contracte ab la «Societat General de Llimpiesa»?

Perquè no volem suposar que'l bando que acaba de publicar l'arcalde representi l'inauguració del servei que aqueixa Societat té al seu carrec, y que totes les meravelles higièniques que al aprobarse aquell projecte se'ns varen prometre hagin vingut modestament a reduirse a *unos carros pintados y tapados con BUENAS ESTERAS, que pasarán de siete á diez de la mañana por todas las calles de la ciudad.*

Parli, senyor Sostres, ¿què hi hà d'allò?

¿Es que, al votar aquell admirable projecte, l'Ajuntament va burlarse de Barcelona, o es que vostè se'n burla avui al publicar un bando que destrueix tot lo que llavors se va acordar?

Es ben digne d'aplaudir el darrer gest d'en Portela, disposant que'ls polissons han d'apendre de dir «setze». ¡Potser sí, que, poc a poc, sense crits, sense estridencies, els farem fê acatament a les Bases de Manresa!

UN petit episodi.

La Rambla. Passen tramvies. Al peu d'un arbre dos amics enraonen. L'un d'ells té a la mà un diari estranger.

—¡Mira què diu aquí!— exclama el del diari. Y llegeix:

«Detroit (Estats Units), 9 d'Agost.—Vintiquatre concejals

han sigut portats a la presó per haver acceptat diners d'una companyia d'un ferrocarril, en perjudici dels interessos de la ciutat». Després de llegir, els dos amics se miren y resten silenciosos. Y els tramvies van passant, passant...

SEGONS en plena sessió pública ha dit el concejal senyor Muntañola, en una tenencia d'arcaldia de Barcelona, ont sols se necessiten vuit empleats, n'hi ha trentassis.

Potser exagera, l'honorable regidor.

Per espaiós que sigui el local, ¿vol dir que hi ha prou lloc, en una tenencia, pera que hi pugui geure tanta gent?

CÓM pot ser això?

Parlant el Governador civil d'una indicació que se li havia fet pera que proibís les películes poc decentes o perilloses pera l'ordre social que s'exhibeixen en certs cines, va manifestar que les lleis no l'autorisen pera adoptar resolucions d'aquet gènere.

Doncs bé. Vegis lo que de Valencia telegrafiaven l'altre dia:

«El Gobernador ha redactado una circular prohibiendo que en los cines se proyecten películas inmorales y terroríficas.»

¿Què hi diu an això, senyor Portela?

¿Que les lleis que regeixen a Valencia no són les mateixes d'aquí?

Si es aixís, callem.

Callem... y envegem les sabies y previsores lleis valencianes.

VAJA, no podem queixarnos

els veïns de Barcelona que, per una causa o altra, no podem anà a la torra! Gracies a la providencia, que del tot no'ns abandona, ab la fresca d'aquets dies hem passat nits delicioses, com si ens trobessim a Arbucies, a Ribes o a Vallfogona.

TIRA peixet!

Trobantse, de segur, sobrat de quartos, l'Ajuntament ha acordat regalar 10.000 pessetes a l'Associació de la Premsa diària de Barcelona.

Vaja, ja saben els nostres diaristes lo que'ls toca, ara.

Trobar ben fet tot lo que fassin els nostres concejals.

«Quien toma—ja ho diu l'adagi castellà—á tocar el bombo se obliga».

DINOU conferencies varen donarse el passat dissabte, en diferents barris de Barcelona, sobre l'aplassament de la reversió dels tramvies. Dinou conferencies que, com pot suposarse, varen ser dinou dotzenes de banderilles de foc clavades al clatell de certs senyors que no cal anomenar.

Però, es lo que ells deuran dirse:

—¿Conferencies?... ¡El cas que'n fem de les conferencies, nosaltres!... Raons, raons se'ns han de donar, pera convence'ns!

«Los carros de la basura pasarán de 7 á 10 de la mañana por todas las calles de la ciudad.»
(Del bando de l'Arcaldia.)

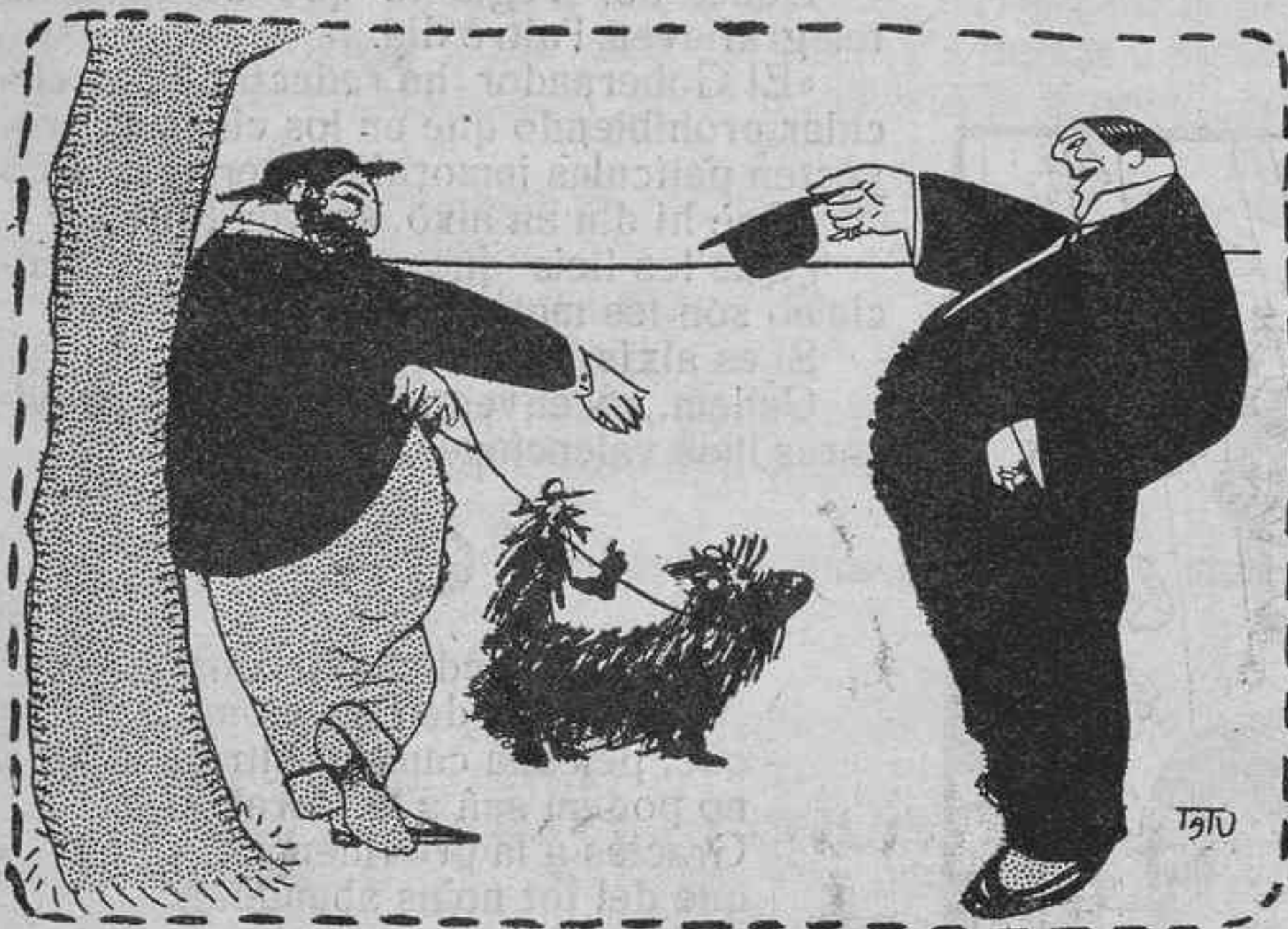
Aspecte que presentaran els nostres carrers durant les poètiques hores de 7 a 10 del matí.

Els radicals de Madrid fan una Casa del Poble; y, encara que avui tot just està en projecte le cosa, tenim la seguretat de que serà una obra bona... si la fan completament a l'inrevés de la nostra.

Vostès, que devegades se queixen de la mentalitat d'alguns regidors de Barcelona, ¡vegessin la que gasten certs individus del Ajuntament de Madrid!...

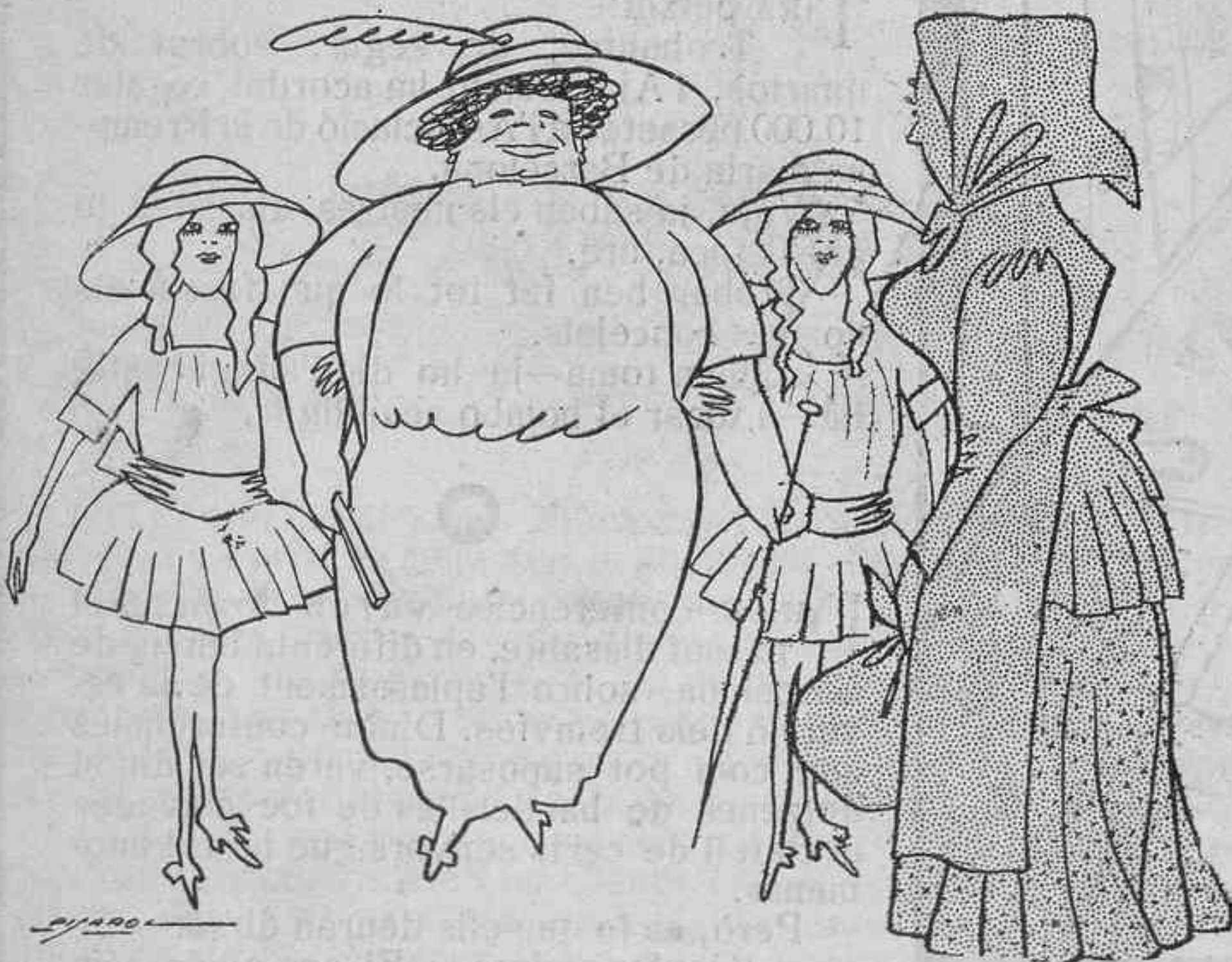
Probes al *canto*.

Ab motiu d'unes obres que s'estan fent en una plassa de la *villa y corte*, se discutía dies enrera si era o no era convenient destruir alguns arbres que en ella existeixen. Y com un concejal s'oposés a que fossin arrencats, per tractarse—diu—d'uns arbres frondosos y casi centenaris, un altre regidor li va respondre:

GITANERIA CLÀSSICA

—Cinc duros m'hi gastaria ab aquet gos, però'l trobo excessivament pelut.
—¿Cinc duros? Si me'ls *Prometeu*, aquí mateix, encadenat, l'*Esquilo*.

¡QUINA DESGRACIA!

—Y doncs, ¿que no van a estiuajar, les nenes?
—No, senyora. Havien d'anar ab les colonies escolars, però aquest any no hi ha hagut cap regidor que me les hi volgués colcar.

—¡Això no té importancial... ¿Quànt valen aquets arbres?... Jo ho pago.—

¡Ja ho veuen, a la capital d'Espanya, a qui fan regidor!... A un home que's creu que'l valor d'un arbre que adorna una plassa pública se calcula per la fusta o la llenya que d'ell se'n pot treure.

La vida, l'història, l'ànima del arbre per aquet pobre senyor no signifiquen res.

¡Linneu el perdoni!...

**

De tots modos, quan aquet concejal madrileny se mori, ja sabem quina despedida haurà de dedicàrseli.

—No s'ha perdut gran cosa—podrà dir l'encarregat de fer el seu elogi fúnebre:—la cals que hi havia en el seu cos, el ferro, el fosfor, l'albúmina, ¿què deurà valer, tot plegat?—

Y tindrà raó.

Unes quantes pessetes, y gracies.

DESDE fa uns dies, s'han encarregat de la direcció d'*El Poble Català* nostres bons amics els distingits literats y batalladors nacionalistes Aguilar y Admetlla.

Al felicitar coralment a la nova parella directriu d'*El Poble*, fem vots pera que'l moderníssim aire europeu de les seves valentes y atitllades plomes se transmeti per temps indefinit a les columnes de l'estimat colega.

GRACIA, Sitges, Vallvidrera, Badalona, Capellades y altres pobles y barriades, estan de festa major. Y, entre cants y ballarugues, alegres uns dies viuen, rientse d'aquells que diuen que'l riure no fa senyor.

EL *hombre es débil*.

Un poeta dels de casa, un dels més íntims amics nostres, ha passat per la debilitat de tirar a un certamen literari rural, havent tingut per contra la sort d'endurse'n un dels primers premis.

—¡Vaja!...—li hem dit.—Ens creïem que no eres aficionat a fer versos pera jocs florals...—

El xicot, tornantse del color dels tomatecs madurs, ha respost ab sa peculiar ingenuïtat:

—¡No ho he fet pas expressament!—

Ab aquets mots vol significar el nostre amic que la poesia enviada ja la tenia en cartera feia temps. Però el tò ab què'l xicot diu «No ho he fet expressament», fa l'efecte d'una tendra excusa.

Com les criatures quan exclamen: «¡Perdó, que no ho volia fer!».

LEGEIXO que, a la Catedral, hi hà vacant una plassa de sagristà.

Apa, senyors socis de la Defensa Social, ¿què feu, parats?

Una sollicitud en regla, recomanada per en Solferino... ¡y a omplir les canadelles!

MOSSÈN Pollastre ofereix vint duros a l'autor dels millors «goigs a la Verge de la Bonanova».

Ja sé qui se l'endurà, aquet premi.

En Xavieret del requetè, que es el més místic dels versaires de Catalunya.

Y ja sé també, aquet, ab què se les gastarà les cent *misses*: Ab cent bistecs ab mongetes.

Antoni López, editor — Rambla del Mitg, núm. 20
Imprempta LA CAMPANA y L'ESQUELLA, Olm, 8
BARCELONA

L'ECCE-HOMO

- Però ¿tot això són conseqüències del desafió?
- ¡Càh, home!... ¡Del susto!

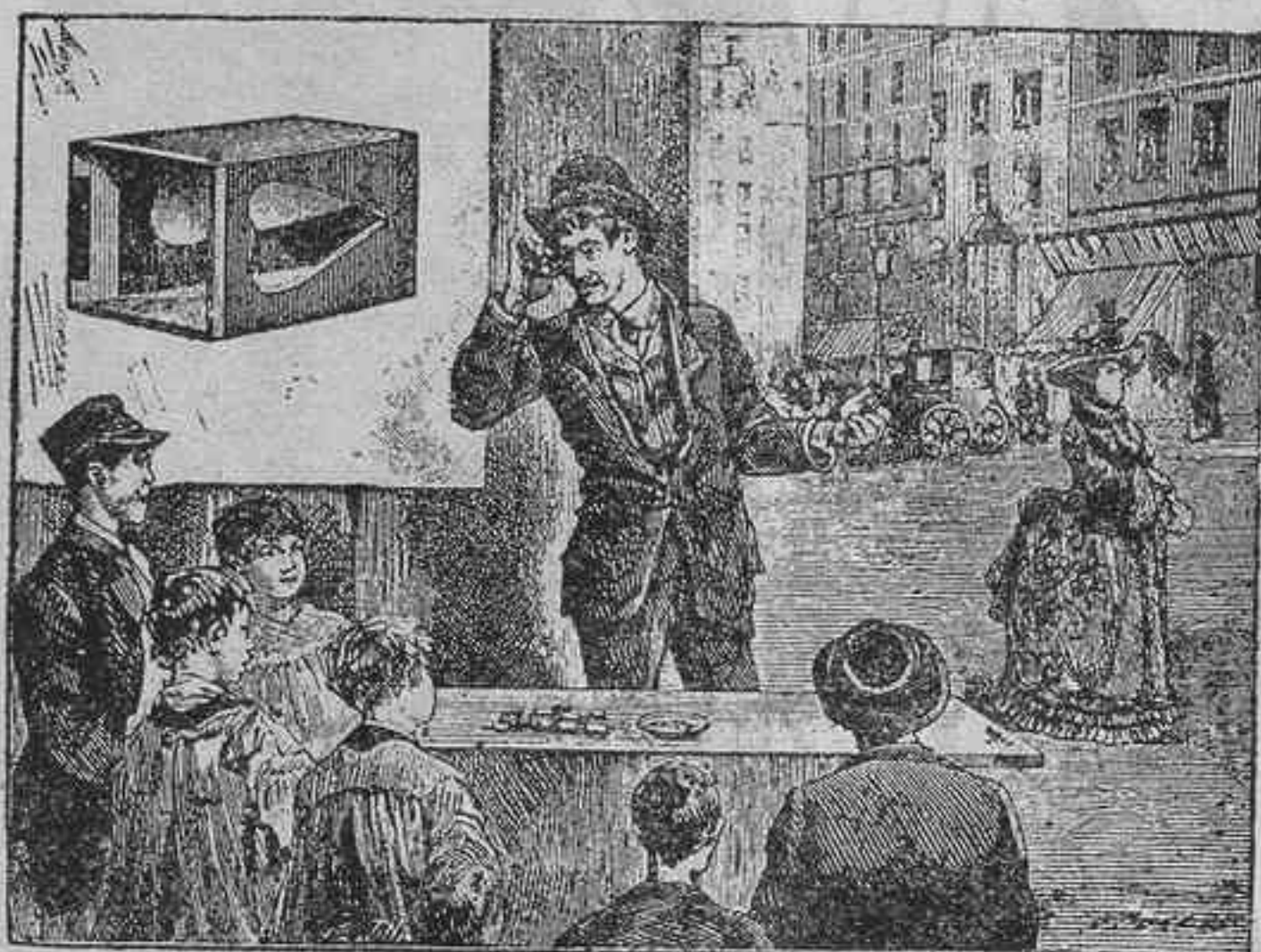
CIENCIAS Y PACIENCIAS

Del calaix d'un sabi

L'ULL AL CLATELL

¿Voleu saber lo que passa darrera vostre, sense necessitat de girarvos?

No es gaire difícil, per cert. Cal construir un petit *postoscopi*, y ab ell als dits y disfrutant d'una vista regular, serà lo mateix que si tinguessiu un ull al clatell.

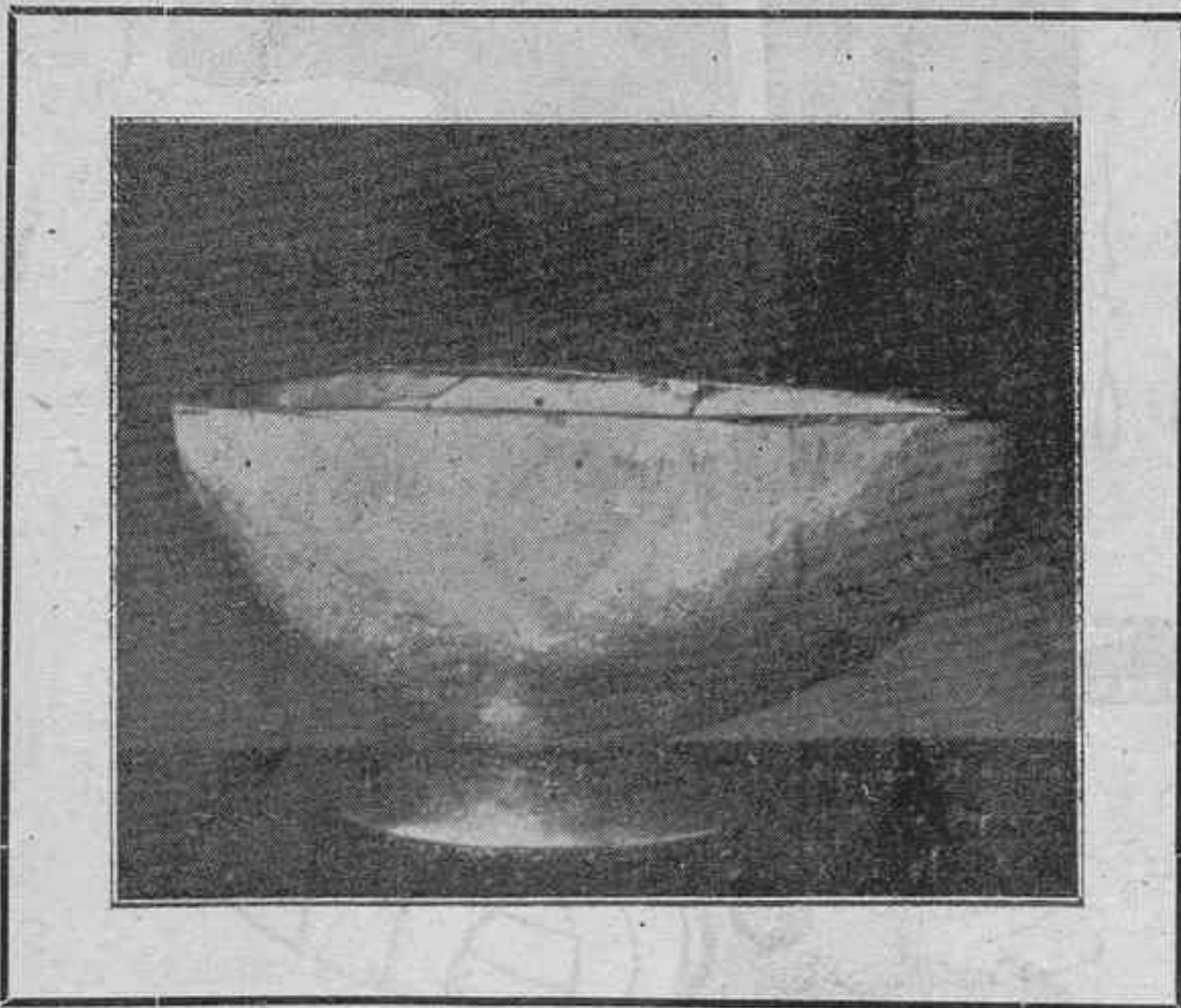

El *postoscopi* consisteix en una capseta molt menuda, que pot esser de cartró, ab una obertura en una de les seves puntes y en un dels costats, dintre la qual s'hi ha colcat un trosset de mirall vertical inclinat diagonalment, seguint la diagonal de la capsa.

Colocats a la porta de casa vostra, d'esquena al carrer, si apliqueu a un dels vostres ulls... de la cara el senzill *postoscopi*, veureu tota la gent que passa amunt y avall, com si us trobessiu de cara al public.

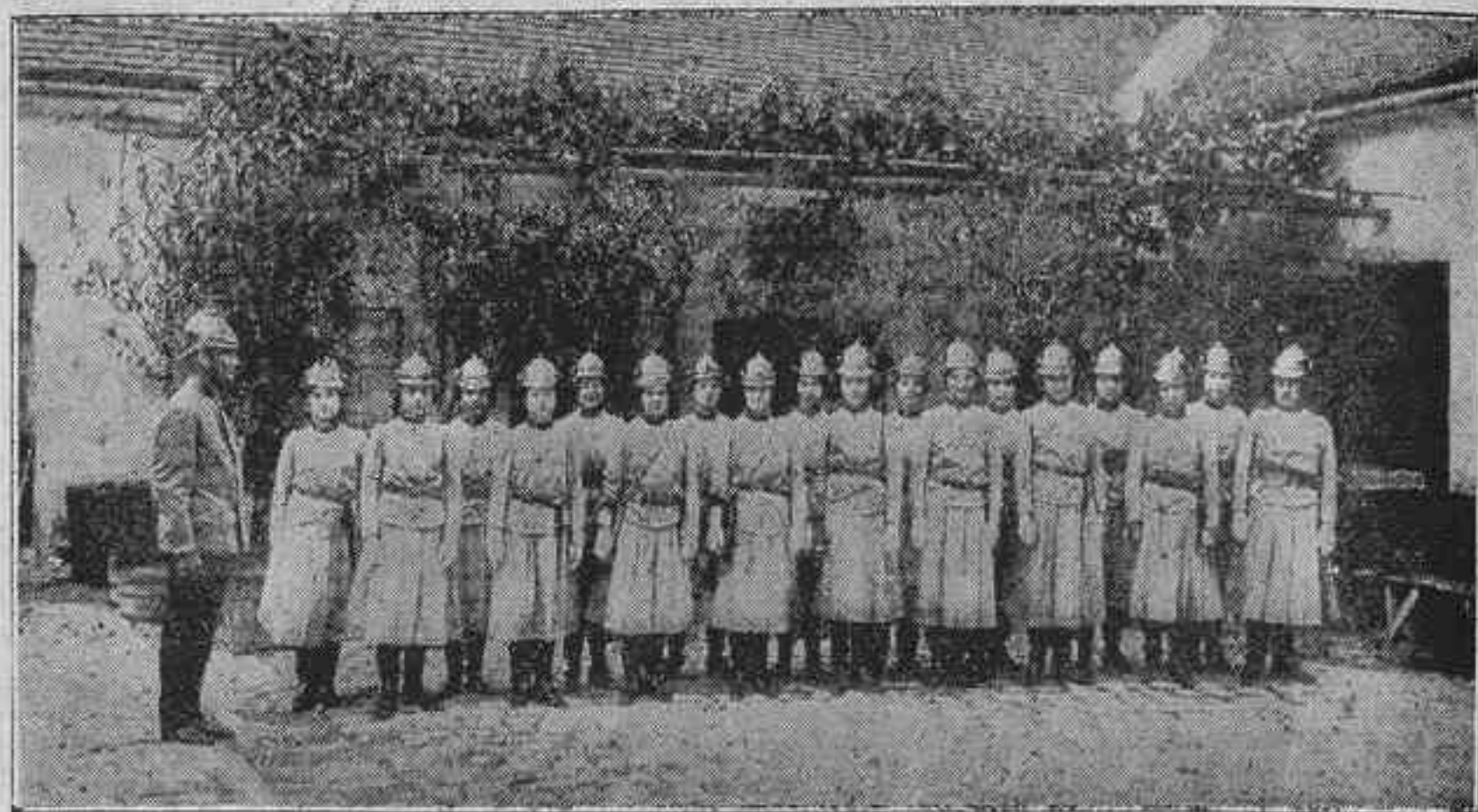
Es un entreteniment molt curiós y, a falta de gat pera pentinar, creiem oportú recomanarlo a les persones que no tenen res a fer.

UNA COPA FUNERARIA

Un estudiant de medecina de Strasburg va tenir la desdita de veure morir la seva amant en el mateix hospital ont feia les practiques d'anatomia. Del crani de la difunta n'ha fet construir, darrerament, una copa, ab l'intent, segons confessió d'ell mateix, de beurehi vi del Rhin a la memoria de la que tant havia estimat.

NOTA AUSTRIACA

Brigada de bombers-femelles, creada darrerament a Viena. El cos complet consta de seixanta individus.

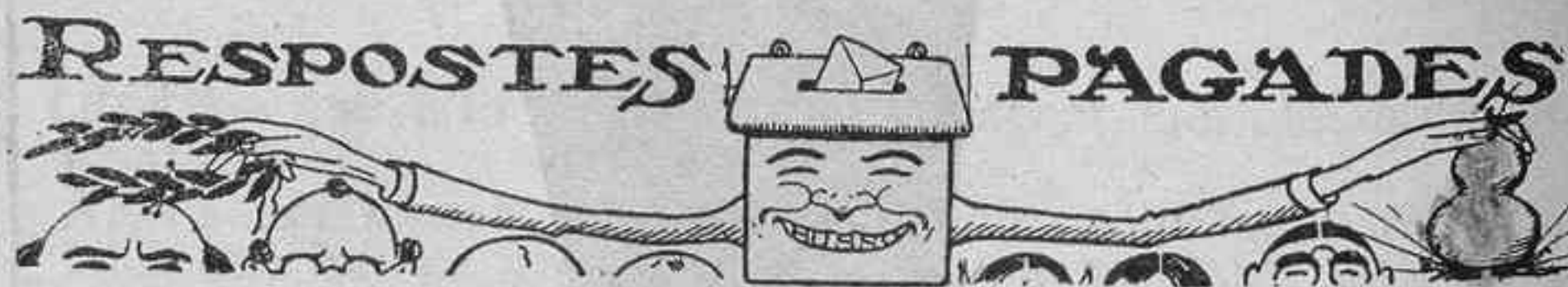
EL «PELORUS-JACK»

Doff monstre, unic exemplar, que fa un grapat d'anys apareix en aigües de Nova Zelandia y acompanya de molt a la vora els vapors que passen l'estret de Cook. Alguns passatgers s'entretenien en engegarli trets de revolver, mes, darrerament, el govern de Nova Zelandia ha amenassat ab la multa de vinticinque lliures esterlines a qui el fereixi. Es el primer cas de protecció individual a un peix y per això cal consignarlo.

SOLUCIONS als darrers Trencap-caps

A la Xarada I: *Pompeyo*.—A la Xarada II: *Homeopatia*.—A l'Anagrama I: *Sonet-Sento*.—*Rot-Tro*.—A la Targeta: *La Resclosa*.—A la Mudansa: *Rassa-Rissa-Rossa-Russa*.—Al Jeroglific: *Apeles Mestres*.

Pep Cistellé: Els trencap-caps aniran, si no tots, alguns. Lo demés, si bé no està mal de forma, l'idea no m'ha acabat de xocar.—F. Llaveiol: La poesia s'aprofitarà, per mica que'ns vagui de ferhi alguna correcció.—Ricardo Laffitte: No hi veig una gran originalitat, però, ¡vaja!...—Josep Vilardell y Biot: ¿Diu que es qüestió d'estimular a la joventut?... Allà và, doncs:

LO TEU RETRATO

(A la senyoreta C. Roca y Sala)

No passa ni un sol dia
que'l teu retrato no miri,
y ab un afanyós deliri
no el petonegi ab follia.
Ab un amor sens igual
pensa, estimada m'aimia,
¡fent això, lo que faria
si tingués l'original!

¡Trapella, més que trapella!... ¡Mira, en Pepito, que l'en sab, de llarga!
—A. B. (a) Lo Rector de Vallfogona: Rebut y mercès. Ah, escolti: ¿per qué no posa, com tothom, les solucions al costat dels respectius trencap-caps? A vostè li seria igual, y l'encarregat de la secció li agrairia.—Joaquim Puig: Turru-sí, turru-nó. Volem dir que, feta la tria, n'han anat la meitat a la panera.—S. B. B.: Entren en el sarronet dels Almanacs. Y gracies.

Antoni López, editor, Rambla del Mitg, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat n.º 2

OBRA NUEVA

Los comerciantes del siglo XX

por el canónigo F. VAN CAENEGUN
versión española por ENRIQUE DIESTE

Un tomo. . . . . Ptas. 3'50

Manón Lescaut

por el ABATE PRÉVOST

TOMO 115 DE LA

COLECCIÓN DIAMANTE

Un tomo: Ptas. 0'50

Edición en papel de hilo. . . . . » 5'00

— ■ Obra póstuma de
FRANCISCO FERRER GUARDIA

◀ La escuela moderna ▶

Un tomo: Ptas. 2

PAL-LAS

Diccionario enciclopédico

— en cinco idiomas —

Español-Francés-Inglés-Alemán é Italiano

Un tomo de más de 1.500 páginas

Ptas. 10

Tothom deu comprar

EL QUART DOLS

LLAMINADURES DEL COR

Els solters y les solteres tenen d'apendre de memoria
aquet llibre, que instrueix d'una manera meravellosa
pera aprendre a esser casats

Preu d'aquet prodigi de llibre — 2 rals

QUEYVEDO

Precio: 2 reales

SU PROSA MÁS FESTIVA

Sus versos más chistosos

NOTA. — Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliuranses del Giro Mútuu o be en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitg, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravios si no's remet, además, un ral pera certificar. Als corresponsals se'ls otorguen rebaixes.

EL «CAYO»

— Si cada petó que'ls tiro
després me valgués un vot,
estic segur que a les pròximes
sortiria regidor.